

Milan Petrák - Podivuhodný pan Kaliba

Vznášedlo se chvíli bezradně kolébalo nad domem a hledalo místo k přistání. Pan Kaliba z okna zamračeně sledoval, jak stroj neobratně láme haluze chřadnoucí lípy. Konečně vznášedlo dosedlo na volný plácek a otevřel se kryt, ze kterého se vyškrabali tři muži. Jeden v tmavém obleku, druhý v pulovru a saku, třetí měl na sobě džíny a svetr.

Pan Kaliba vykoukl ze dveří přesně ve chvíli, kdy trojice dorazila a začala se rozhlížet po zvonku.

„Vy jste pan Kaliba?“ zeptal se ten v džínách, nejmladší z celé trojice.

Přikývl. Ti podivní chlapi se nijak nesnažili skrýt zvědavost, s níž po něm pokukovali.

„Já jsem Růžička z Lidových novin,“ pokračoval ten v džínách. „To je pan Starý, kurátor Národní galerie, a tohle inženýr Hakl ze společnosti BigGood.“

Pan Kaliba si potřásl rukou s mužem v pulovru a poté sevřel dětsky jemnou pravici pána v obleku.

Pozval je dál. Stejně se tvářili, že to od něj očekávají.

„Asi vás naše návštěva zarazila,“ řekl novinář. „Její důvod vám nejlépe vysvětlí nejspíš tady pan Hakl.“

Pan Kaliba postavil na kafe a zástupce firmy BigGood začal vykládat: „Asi jste už slyšel o našem systému, že? Jmenuje se stejně jako firma -BigGood. Ne? Je to vyhodnocování družicových záběrů Země. My jakžtakž vidíme, jak lidé tráví čas a -samozřejmě při zachování všech pravidel pro ochranu osobních dat -získané údaje zpracujeme a dáváme firmám, které je používají při získávání zákazníků.“

Pan Kaliba se usadil ke stolu na zbývajícím židli a sledoval dál Haklův přednes.

„Jsou to sotva dva měsíce, co jsme se naučili zpracovávat i několik let starý záběry. Z legrace tomu říkáme Stroj na retrospekci. To víte, kvalita takových dat je často dost pochybná. Ale povedlo se nám to. A co je na tom nejzajímavější -občas se stávalo, že při jejich analýze jsme našli - jak bych to nazval - lidské démanty, chápete?“

„Proto jste přišli za mnou? Já žádný démanty neznám. Buďte rádi, že tu zrovna nejsou moji známí, to by vás vyléčilo,“ zamračil se pan Kaliba.

„On pan Hakl použil výraz, který by slušel spíš nám, novinářům,“ pousmál se pan Růžička. „Ale je pravda, že záběry, na kterých jste vy, vzbudily v BigGood rozruch.“

„Takový rozruch, až se ty záběry dostaly k nám,“ ozval se i kurátor Starý. „A u nás jsme teď z toho všichni perplex. Já se znám s mnoha umělci, ale tak výjimečnou osobnost, jako jste vy, jsem ještě nepotkal. Třeba ty šišky.“

„No jó, šišky,“ zvolal pan Kaliba a vstal, aby zalil kafe. „Já už vím, co myslíte. Do těch jsem dělal někdy před třema rokama.“

„Přesně před třemi lety a osmi měsíci,“ řekl pan Starý. „Ty šišky byly vůbec první vaše akce, kterou jsme viděli. Dodnes si pamatuju, jak jsme zírali na obrazovku a marně se snažili rozpoznat, co to provádíte. Až si nakonec jedna kolegyně všimla, že obracíte šišky.“

„Přesně tak, obrátil jsem je v celém lese všechny o sto osmdesát stupňů. A dával jsem si záležet, abych obrátil všechny, ale přitom žádnou dvakrát. Ale stejně jistotu nemám.“

„Máte!“ řekl triumfálně pan Hakl. „Prohnali jsme ty záběry počítačem a ten to jednoznačně potvrdil.“

„Hned nám bylo jasné, že máme co do činění s význačným performerem,“ dodal pan Starý.

Pana Kalibu nechal kurátorův kompliment chladným. „Nazval jsem to Příroda naruby,“ poznamenal lhostejně. „Copak šišky,“ mávl rukou pan Starý. „Ale někdy jsme byli opravdu hodně zmatení. Narazili jsme i na mnohem zamotanější performance. Třeba ta s těmi... jaksi... s těmi roboty.“

„Co? Roboty?“ „No ano... jaksi s roboty.“ „Aha, já už vím!“ plácl se do čela pan Kaliba.

„Vy myslíte ty záchodový roboty.“

„Přesně tak,“ pokýval hlavou pan Starý.

„No jo, to jsem tehdy pokaždý, když jsem ve městě potkal záchodovýho robota, zamířil k nejbližšímu vodnímu klozetu a tam zůstal tak dlouho, dokud jsem nebyl schopnej aspoň trochu do něj utrousit.“

„To ovšem muselo být dost nepohodlné,“ namítl pan Růžička.

„To si pište! Po městě šmejdí desítky záchodových robotů, ale zbývá už jenom šest vodních klozetů zastrčených v postranních uličkách. A navíc tělo si nedá poroučet. Jednou jsem musel sedět tři hodiny, než zašplouchalo. Tři hodiny na normální míse - bez posilovače tlačení, bez volitelné vůně a bez zdravotní analýzy výměšku. Jindy zas naopak ty potvory vycítily, že se mi už chce, a já pak chodil po městě s houfem pěti, šesti robotů za zády. To víte, byla to řehole. Toto dílo jsem pojmenoval Návrat k přirozenosti.“

„Nás fascinuje,“ řekl kurátor, „že jste podobných akcí provedl desítky.“

„Desítky?“ zasmál se pan Kaliba. „Přesně sto padesát sedům! Vedu si jejich seznam.“

Pan Starý pokýval uznale hlavou a pokračoval: „Tím spíš. Tolik uměleckých děl. Děl penězi nevyčíslitelných. A přitom o nich nikdo nevěděl. Vy jste performer zcela jaksi bez diváků.“

„No a co?“ pokrčil rameny pan Kaliba.

„Vždyť kdyby nevznikl BigGood, vy byste nakonec umřel a o vašem umění by se nikdy nikdo nedozvěděl. Já si vás hluboce vážím, ale přesto se musím zeptat - copak to není pohrdání diváky?“

„Mona Lisa zůstane Monou Lisou i bez diváků. Kdybych svoje nápady neuskutečnil, to by teprve byla škoda. Přiznávám, že jsem rád, že si mých performancí nakonec někdo všimnul. Ale kdyby se to nestalo, byl bych taky rád.“

„To je skutečně nevšední přístup,“ vmísil se do hovoru novinář. „Zvlášť když uvážím, jak náročné vaše akce jsou.“

„To jo,“ potvrdil horlivě pan Kaliba. „A víte, které dílo mě nejvíc potrápilo? Překuklení! Zkuste si to někdy - každou celou hodinu se kompletně převléknout. Už jenom koupit si předem tolik oblečení, abych se během dne ani jednou nezopakoval, byl pro mě náročnější úkol. Převlíkat se přes den, to jsem jakžtakž zvládal. Akorát když jsem potřeboval. odcestovat, tak jsem s sebou tahal kufry s hadrama. Horší to bylo v noci.“

„Vy jste se převlékal i v noci?“ vyvalil oči zástupce firmy BigGood.

„Samozřejmě. Jak to, že o tom nevíte?“

„Do vnitřku budov BigGood nedohlédne.“

„To je škoda. Převlíkal jsem se hodinu co hodinu. Čtyřicetkrát denně. A to po celý rok! Dáte si ještě kafe?“

Ani nečekal na odpověď a postavil na sporák konvici s vodou.

„Já jsem opravdu moc rád, že jsem se s vámi mohl setkat, pane Kalibo,“ zapýřil se kurátor. „Moji kolegové i já jsme byli přesvědčení, že jsme spoustu vašich uměleckých děl museli přehlédnout. A teď vidím, že jsme se nemýlili. Ze sto padesáti sedmi vašich performancí jsme jich odhalili sotva polovinu.“

„Nemáte se za co stydět. Jste molodci,“ řekl pan Kaliba a roztržitě se podrbal ve vlasech. „Já vám kromě kafe nic nenabídnul. Co třeba vodku? Nezlobte se, jinak toho na výběr moc nemám.“

Pánové se tvářili svolně, a tak se performer natáhl do lednice. Vyndal skoro plnou láhev vodky a s omluvným úsměvem poprosil novináře, nejvyššího z návštěvníků, aby mu pomohl sundat z horní police čtyři skleničky.

„Vy jste junák. Vaši postavu bych chtěl mít!“ pravil obdivně a plácl novináře přátelsky do zad. Rána byla tak silná, až se novinář nahnul a překotil láhev s vodkou. Láhev se překulila tak nešťastně, že se alkohol rozlil po sporáku, kde se zrovna mihotal plamínek pod plechovou konvicí. Sporák se rozzářil modrým plamenem. Většina vodky stekla po sporáku dolů a

vytvořila ohnivou cestičku až ke koberci.

„No to mi chybělo!" vykřikl zděšeně pan Kaliba a začal bušit do plamenů na koberci ručníkem. Během pár vteřin mu z něj zbyl jen ohořelý cár. Oheň zatím úspěšně postupoval.

Nejduchapřítomněji se zachoval pan Starý. Strhl ze židle svůj kabát a obětavě se jím snažil oheň udusit. Plameny před jeho útokem cukly a raději se přesunuly z koberce na závěs u dveří.

„To snad není pravda," zaúpěl pan Kaliba při pohledu na ohnivý sloup ve svém kuchyňském koutě. „Jedna pitomá flaška."

Ted' již byla potřebná každá ruka. Pan Hakl se rozhlédl po bytě, až jeho zrak spočinul na obrovské váze s pivoňkami. Mrštil květinami na zem a vychrsl obsah vázy do ohně. Ten překvapivě zmohutněl a přeskočil na dveře. Pan Starý nestačil včas ucuknout. S bolestivým výkřikem se chytil za hřbet levé ruky. Těžce dosedl na židli a tiše sténal.

Pan Kaliba se zaraženě podíval na nádobu v rukou pana Hakla. „V té váze byla vodka! Měla to být moje nejnovější performance - Vodvázaný květiny. Copak jste hluchej? Teda copak nemáte čuch?" zařval.

Nešťastný zástupce firmy BigGood si pro sebe něco zamumlal a hodil vázu rezignovaně do ohně, jehož plameny zbytek vodky ze střepů vděčně vylízaly.

„Před barákem je halda písku," vzpomněl si pan Kaliba. Otevřel okno (čímž dodal plamenům notnou kyslíkovou vzpruhu a umožnil jim návrat na koberec), vyskočil ven a během minuty se drápal zpátky s vědrem naplněným štukovým pískem.

„Poběžte se mnou. Rychle!" kývl na novináře. „Zůstaneme dole a budeme sem ty kýble podávat."

Novinář vyrazil k oknu, ale pan Kaliba se za ním cpal tak nedočkavě, že nešťastník z jedenapůlmetrové výše spíše spadl než seskočil. Dopadl do jakéhosi nepovedeného kleku. Pokusil se vstát, ale prudký výstřel bolesti v kotníku jej seslal zpět na pažit.

Ale nebyl čas si ho všímat. Pan Kaliba supěl jako v posledním tažení a plnil kbelíky pískem tak dlouho, dokud pan Hakl nevykřikl: „Stačí! Už hoří jenom dveře."

Pan Kaliba odhodil vědro a již téměř z posledních sil odlomil z lípy větev. S ní se vydrápal do pokoje a pustil se do hašení dveří. Pokud ty neprohoří, je vyhráno. Nablízku už není nic, co by mohlo chytnout.

„Zaplaťpánbůh," odplivl si pan Kaliba, když zlikvidoval poslední ohnivé jazyky, a unaveně obhlédl spoušť, kterou po sobě oheň zanechal. Ze dveří zbyla ohořelá fošna, okolní zdi byly beznadějně černé.

„A co vy?" obrátil se pan Hakl na kurátora. Ten stále seděl na židli, kolem popálené ruky obtočený vlhký hadr.

„Šíleně to pálí," povzdechl. „Raději s tím půjdu k doktorovi."

„Ještě máte jednoho kolegu pod oknem," upozornil pan Kaliba.

„To je dost," mračil se novinář, když muži seskočili z okna a Kaliba s Haklem mu pomohli vstát. „Za to můžete vy! Cpal jste se za mnou jako smyslů zbavenej," obořil se na pana Kalibu.

„Máte to jen vyvrknutý. Chtěl bych vidět, co byste dělal vy, kdyby vám hořel barák," bránil se pan Kaliba. Spolu s Haklem raněného podpírali a vlekli ke vznášedlu.

„To snad není pravda!" zabědoval pan Hakl. Zdrčeně hleděl na silnou lipovou větev, která se odlomila od kmenu a trnula na pomačkané střeše vznášedla. „Nejsou to ani dva tejdny, co jsem si ho koupil. Jéžišmarjá! Tý kastli už nic nepomůže. Budu ji muset nechat vyměnit."

„Já jsem jenom uškubnul tu větev na hašení," mumlal pan Kaliba. „Nejspíš jsem tu lípu moc rozhoupal a tenhle kus se potom kvůli tomu ulomil."

Pan Hakl, aniž přestal klít, odstranil větev ze vznášedla a pomohl panu Růžičkovi dovnitř. Ten musel vzápětí vylézt, protože pan Starý zjistil, že kryt na druhé straně vznášedla je tak zdeformovaný, že se nedá otevřít, a Růžička nebyl kvůli zraněné noze schopen přesunout se na druhé sedadlo.

„Doufám, že to nastartuj u," zabručel pan Hakl a přiložil dlaň na kontrolní čidlo. Počítač vyhodnotil tvar papilárních linií a rozsvítil na panelu červenou kontrolku.

„Panebože, co se zase děje?" zalkal zástupce firmy BigGood a zkoumavě pohlédl na svou dlaň. Prsty byly pokryté množstvím drobných puchýřků.

„Pánové, musíme zavolat fláj-taxi."

„Fláj-taxi? Vždyť to mě bude odsud stát půlku měsíčního platu," ozval se kurátor.

„Vystavení náhradního vzoru linií trvá dvacet čtyři hodin. Chcete tu snad tak dlouho čekat? Nebo doufáte, že se mi tak rychle zahojí ty puchýře?" zeptal se pan Hakl jízlivě a utnul tím diskuzi o ceně dopravy.

Fláj-taxi se nad příbytkem pana Kaliby objevilo nějakých deset minut po zavolání. Přistát muselo dobrých sto metrů od domu, protože zde jediné vhodné místo zabíralo již vznášedlo pana Hakla. Pro zchromlého pana Růžičku to byla další rána.

„Zejtra se tady pro tu kraksnu stavím," houkl zástupce firmy BigGood na pana Kalibu, načež všichni tři vyrazili k fláj-taxíku. Pan Hakl podpíral Růžičku. Pan Starý šel vedle nich a třásl se zimou. Ohořelé zbytky jeho kabátu zůstaly ležet v domě.

Pan Kaliba se ještě chvíli díval za těmi zuboženými postavami. Pak za sebou zavřel dveře, odešel do ložnice, tam zpod polštáře vytáhl starý sešit s popraskanými deskami a vypadávajícími listy a otevřel ho na založeném místě. Stránky sešitu byly svislými čarami rozdělené do tří sloupečků. Na posledním řádku v prvním sloupečku stálo: Číslo 157, ve druhém Vodvázaný květiny, třetí sloupeček byl prázdný a pan Kaliba do něj kostrbatým písmem načmáral: Performance nedokončena. Na následující řádek pak do prvního sloupečku napsal: Číslo 158. Do druhého, který byl nadepsaný „Název performance", uvedl: Návštěva u pekelníka. A do třetího sloupce s nadpisem „Celkové zhodnocení" doplnil: Na naplánování bylo jen pár minut, na přípravu vůbec nic. Přesto se celá akce stala zatím nejúspěšnější v mé kariéře.

Zavřel sešit, spokojeně si zamnul ruce a odešel si uklidit ohořelý pokoj.